
Klidný Týden neklidu

Klidný Týden neklidu

Archaičnost vysokých škol změní jen radikální reforma, studenti po ní ale nevolají

Změní něco protesty vysokoškoláků, které proběhly v tomto týdnu? Zvolili jejich organizátoři přiměřené prostředky? A bojují vůbec za správnou věc? Na první dvě otázky zní odpověď ne, třetí vyžaduje trochu více nuancovaný pohled. Čeští studenti doposud nepochopili, že politika je cynická hra. Od státu si něco vymůže jen ten, kdo dokáže věrohodně hrozit narušením chodu společnosti. Průvod pouhých dvou a půl tisíc lidí (tedy asi jednoho procenta všech vysokoškoláků), skandování hesel ani vypouštění balonků politiky jistě z letargie nevyvede. Chtějí-li studenti uspět, budou muset skutečně "přitvrdit", jak někteří z nich slibují. Dlouhodobá stávka, zablokování komunikací či nějaké to pouliční násilí, to jsou většinou prostředky, na které politici slyší. K vlastní škodě se čeští studenti během zahraničních stáží od svých západoevropských kolegů moc nepřiučili, jak demonstrovat: umí tu vůbec někdo udělat pořádný Molotovův koktail?

Archaická struktura

Přejdeme ale k jádru věci. Jsou požadavky studentů a jejich pedagogů oprávněné? Studenti chtějí vlastně jediné - zvýšit množství finančních prostředků, které proudí do vysokých škol z veřejných zdrojů. Takový požadavek je jistě na místě: vysoké školy u nás dostávají v poměru k HDP mnohem méně peněz než vysoké školy v rozvinutých zemích. Navíc tato vláda i vlády minulé navýšení slibovaly, ale nikdy nenaplnily. Upozornit na to, že politici lžou a neplní sliby, mívá na demokracii blahodárné účinky. Díky studentům si třeba voliči v příštích volbách zvolí jiné správce svých veřejných záležitostí.

Nedostatek peněz tvoří ovšem pouze malou část vysokoškolských neduhů. České vysoké školy jsou skutečně "trošku archaičtější struktura", jak v rozhovoru pro BBC řekl rektor Masarykovy univerzity a senátor Jiří Zlatuška. Tuto archaičnost může změnit pouze radikální reforma, po níž však nevolají ani studenti ani vyučující. Mnohým z průměrných a podprůměrných studentů nepochybně vyhovují nedůslední a úsilí nevyžadující profesori. Mentalitě a charakteru českých vysokých škol se ostatně přizpůsobili i organizátoři protestů: pročpak asi "týden neklidu" vyvrcholil již ve čtvrtek? Jednoduše proto, že pátek velká část studentů ani jejich učitelů nepovažuje za pracovní den.

Archaická struktura se projevuje také v personálním obsazení vysokých škol. Třeba na Univerzitě Karlově je více než 45 procent pedagogických pracovníků ve věku nad 50 let. Jinde to nebude lepší, spíše horší. Kontinuita s minulým režimem je zřejmá, očista po roce 1989 šla jen po povrchu. Na vysokých školách běžně najdeme agenty StB, bývalé komunisty nebo v nejlepším případě normalizační konformisty. Někteří z nich jsou sice vynikající odborníci, mnozí však nikoli. To studentům nevadí?

Vysoké školy jsou samosprávné organizace, takže nic nebrání této archaické struktuře, aby se dál reprodukovala. Dnešní profesori rozhodují o tom, kdo za 30 let zaujme jejich místa. Pro mnohé talentované studenty je nezájem o akademickou kariéru v první řadě nikoli otázka peněz, ale dobrého vkusu.

A co školné?

Hovoří-li se o reformě vysokých škol, je nutné mluvit o školném. To by vyřešilo nejen otázku peněz, ale také by narušilo onu archaickou strukturu. Ten, kdo do něčeho investuje vlastní peníze, bude zřejmě více usilovat o kvalitní protihodnotu. Organizátoři "týdne neklidu" však učinili vše, aby se tomuto tématu vyhnuli. "Diskuse o školném je bezpředmětná, dokud nebude dosaženo úrovně financování běžné v rámci EU," stojí v jejich propagačním materiálu. Diskuse o školném samozřejmě předmětná je, těžko však očekávat, že by za jeho zavedení studenti demonstrovali.

Otázka školného názorně ukazuje začarovaný kruh, do něhož se vysoké školy dostaly. Zavedení finanční spoluúčasti studentů a systému půjček vyžaduje rozhodnou iniciativu státu. Současná vláda však vinou ideologické zaslepenosti takové řešení odmítá. Místo něho preferuje status quo, který je mnohem sociálně nespravedlivější: chudí platí ze svých daní vzdělání budoucím bohatým, a navíc jsou studenti vybíráni v absurdní loterii nazývané přijímací zkoušky. Vláda odmítá školné, ale zároveň není schopna zajistit důstojné fungování vysokých škol z veřejných zdrojů.

Klidný Týden neklidu ničemu moc neprospěl. Studenti by měli své protesty stupňovat a usilovat při nich nejen o peníze, ale hlavně o skutečnou reformu vysokých škol.

O autorovijē-mail: petr.zidek@lidovsky.cz redaktor LN